

NAVF - UTREDNINGSAVDELINGEN

NORGES ALMENVITENSKAPELIGE FORSKNINGSRÅD

UTREDNINGER
OM
AKADEMISK ARBEIDSKRAFT

ARKIV

Melding nr. 2 1963

TILGANG PÅ NYE STUDENTER OG SAMLET ANTALL
STUDENTER VED NORSKE OG UTENLANDSKE LÆRESTEDER I 1962

UNIVERSITETSFORLAGET

TILGANG PÅ NYE STUDENTER OG SAMLET ANTALL STUDENTER
VED NORSKE OG UTENLANDSKE LÆRESTEDER I 1962

I N N H O L D:

	side
1. TILGANGEN PÅ NYE STUDENTER VED UNIVERSITETENE I BERGEN OG OSLO	1
2. TILGANGEN PÅ STUDENTER VED HÖGSKOLENE	6
3. TILGANGEN TIL STUDIER I UTLANDET	7
4. SAMLET TILGANG PÅ NYE STUDENTER VED NORSKE OG UTENLANDSKE LÆRESTEDER	7
5. TILSTRÖMNINGEN AV ARTIANERE TIL UNIVERSITET, HÖGSKOLER OG LÆRERSKOLER	8
6. SAMLET ANTALL STUDENTER VED NORSKE OG UTENLANDSKE LÆRESTEDER	9

Tabell 2a. Immatrikulerte ved Universitetet i Bergen årene 1955 - 1962 fordelt på fagstudier x).

F a g	Å r f o r i m m a t r i k u l e r i n g							
	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962
Filologi	35	88	117	75	102	118	166	164
Realfag	49	63	74	74	87	103	91	141
Medisin	6	9	10	15	18	19	24	17
Odontologi	-	-	-	-	-	2	5	14
Andre fag	21	39	31	24	29	32	41	42
I a l t	111	199	232	188	236	274	327	378

x) Bare immatrikulerte som har oppgitt at de skal studere.

Tabell 2b. Immatrikulerte ved Universitetet i Bergen årene 1955 - 1962 prosentvis fordelt på fagstudier.

F a g	Å r f o r i m m a t r i k u l e r i n g							
	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962
Filologi	31,5	44,2	50,4	39,9	43,2	43,1	50,8	43,4
Realfag	44,1	31,7	31,9	39,4	36,9	37,6	27,8	37,3
Medisin	5,4	4,5	4,3	8,0	7,6	6,9	7,3	4,5
Odontologi	-	-	-	-	-	0,7	1,5	3,7
Andre fag	18,9	19,6	13,4	12,8	12,3	11,7	12,5	11,1
I a l t	100	100	100	100	100	100	100	100

Opplysningene fra immatrikuleringen gir et noe usikkert mål for tilgangen, da en del studenter faller fra eller skifter studium den nærmeste tiden etterpå. Et bedre generelt uttrykk for tilgangen enn tallet på immatrikulerte er antakelig tallet på personer som har bestått forberedende prøve i filosofi. Tabell 3 nedenfor viser antall studenter med forberedende prøve i filosofi ved universitetene i Bergen og Oslo årene 1945 - 1962, fra og med 1947 også som prosentandel av artiumskullet. I figur I vises en grafisk framstilling av tilgangen.

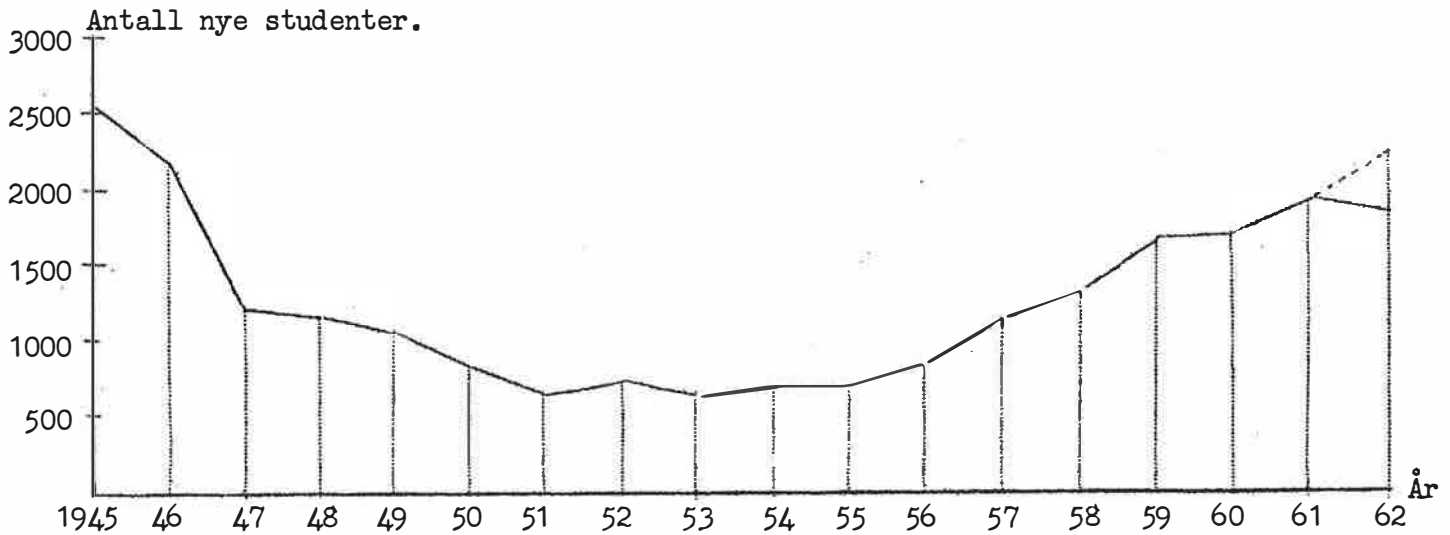
Tabell 3. Uteksaminerte fra forberedende prøve i filosofi ved universitetene i Bergen og Oslo årene 1945 - 1962. Antall og i prosent av artiumskullet x).

	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954
Bergen	-	265	131	136	123	115	85	76	74	65
Oslo	2529	1928	1094	1031	932	698	537	636	560	622
Tilsammen	2529	2193	1225	1167	1055	813	622	712	634	687
I % av artiumskullet			24,3	22,2	20,4	17,0	14,8	18,6	17,5	19,4

	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962
Bergen	97	109	148	142	236	284	291	365
Oslo	584	710	953	1176	1397	1357	1607	1437 (1842)
Tilsammen	681	819	1101	1318	1633	1641	1898	1802 (2207)
I % av artiumskullet	18,8	20,9	25,9	28,5	33,8	32,6	34,1	28,0 (34,2)

x) Vi har satt 50% av kandidatene i relasjon til årets artiumskull, 30% til fjorårets og 20% til kullet 2 år tidligere. Prosentfordelingen er en tilnærming til den faktiske fordeling på artiumsår, slik den var årene 1953 - 1962.

Figur I. Antall personer som har bestått forberedende prøve i filosofi ved universitetene i Bergen og Oslo årene 1945 - 1962.

Det siste året var tallet på kandidater som besto forberedende prøve i filosofi lavere enn året før. Tallet på oppmeldte var derimot 20 % høyere enn fjorårets tall. Nedgangen i antallet som har bestått, skyldes en usedvanlig høy strykprosent ved Universitetet i Oslo høsten 1962, idet bare 55 % av de oppmeldte besto forberedende prøve i filosofi. Til sammenlikning kan nevnes at i høstsemestrene årene 1959 - 1961 besto gjennomsnittlig 78 % av de oppmeldte denne prøven. I tabell 3 er det tilgangstall vi får med en vanlig strykprosent satt i parentes, i figur I er det markert med en prikket linje. Vi går ut fra at det er de siste tallene (i parentes) som gir den beste indikasjon på tilgangen til universitetene i 1962.

Siden 1955 har tallet på studenter med prøve i filosofi økt langt raskere enn tallet på artianere. Økningen har vært prosentvis sterkest i Bergen.

I tabellene 4 og 5 har vi til slutt prøvd å finne fram til mål for tilgangen til de enkelte studier, som er noe sikrere enn oppgavene fra immatrikuleringen. I fag hvor det foregår en systematisk registrering av de nye studentene ved begynnelsen av studiet, har vi nyttet opptakings- eller innmeldingstall som mål for tilgangen, i andre fag tallet på personer som har bestått prøver som avlegges tidlig i studiet. For filologi og jus har vi måttet nøye oss med opplysningene fra immatrikuleringene. På grunn av de uensartede kriteriene blir ikke de årlige tilgangstallene for de ulike studiene helt sammenliknbare.

Tabell 4. Tilgang til enkelte studier ved Universitetet i Oslo (utenom mastergradsstudiene og aktuarstudiet) årene 1946 - 1962.

F a g	Antall nye studenter de enkelte år								
	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954
Filologi	649	496	282	233	247	249	272	265	304
Realfag 1)	218	106	103	125	123	124	126	129	164
Psykologi 2)	-	-	84	97	74	49	46	48	37
Jus	580	383	366	319	229	249	152	147	136
Sosialøkonomi 4)	-	54	102	68	61	46	27	22	13
Teologi 3)	85	74	29	42	35	32	27	31	17
Farmasi	30	45	25	30	25	20	20	30	30
Medisin	100	100	100	100	100	100	100	100	100

F a g	Antall nye studenter de enkelte år							
	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962
Filologi	356	344	484	468	508	684	710	803
Realfag 1)	138	158	239	383	447	373	409	521
Psykologi 2)	38	32	43	58	59	77	91	138
Jus	135	179	181	177	184	194	194	226
Sosialøkonomi 4)	12	7	8	16	24	34	42	55
Teologi 3)	14	13	41	33	47	46	68	67
Farmasi	30	40	40	30	41	30	30	31
Medisin	100	100	100	130	130	130	130	130

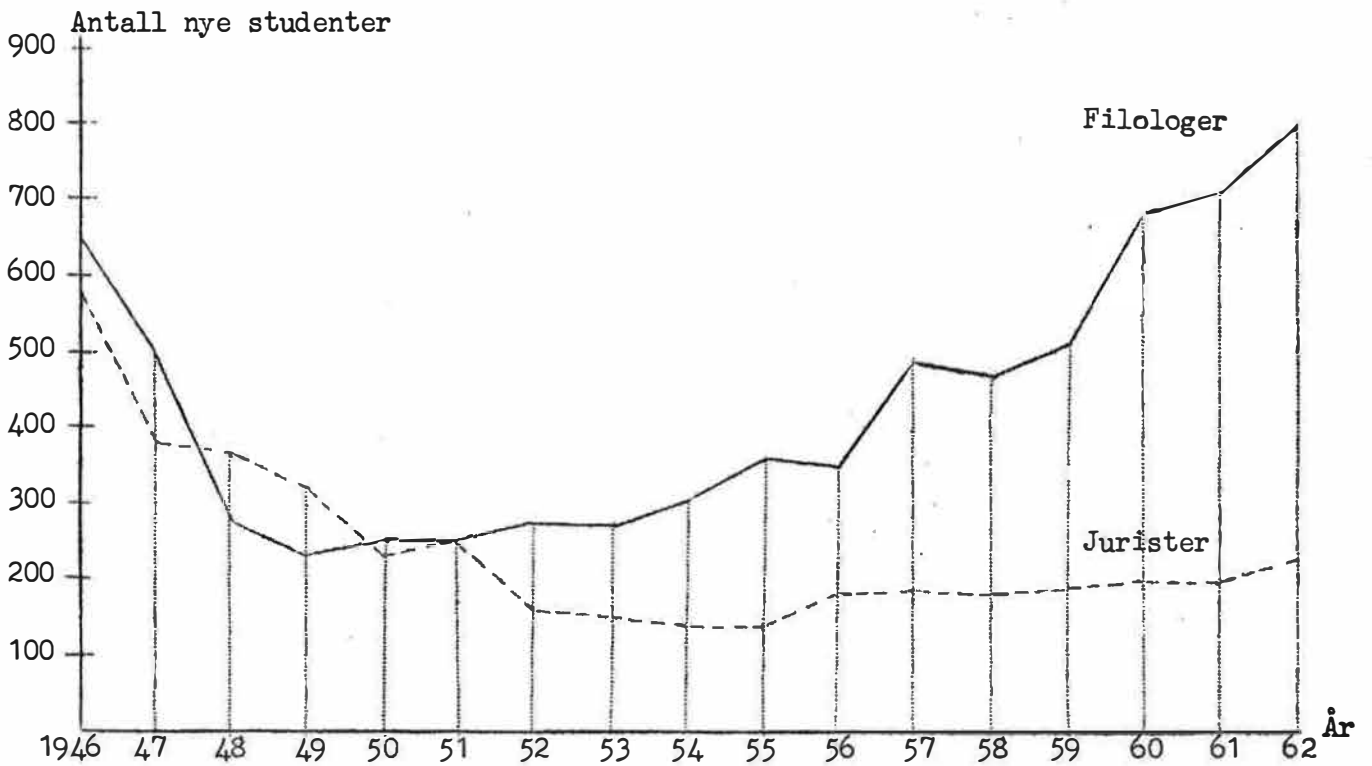
- 1) Tilgangstallene for årene 1946 - 1957 er antall studenter som har løst studiekort for å studere realfag. For tilgangen i 1958 og følgende år er benyttet antall studenter som har bestått Fo1-2-prøven i matematikk for realister.
- 2) Innmelding ved psykologisk institutt.
- 3) Forberedende prøve i hebraisk. Inkluderer også tilgangen til Menighetsfakultetet.
- 4) Forberedende prøve i matematikk for sosialøkonomer.

Tabell 5. Tilgang til filologi- og realfagstudiet ved Universitetet i Bergen årene 1955 - 1962.

F a g	Antall nye studenter de enkelte år							
	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962
Filologi 1)	35	88	117	75	102	118	166	164
Realfag 2)	45	70	58	71	107	122	116	158

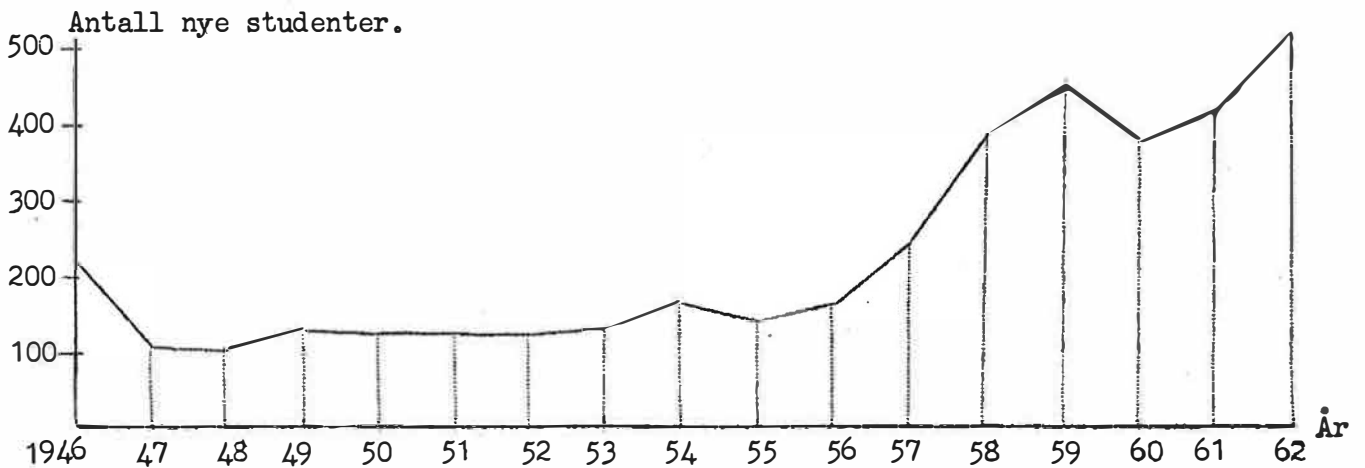
- 1) Ifølge opplysninger ved immatrikuleringen.
- 2) Løst studiekort for å studere realfag.

Figur II. Tilgang på nye studenter til filologi og jus ved Universitetet i Oslo årene 1946 - 1962.¹⁾

1) Ifølge studentenes opplysninger ved immatrikuleringen.

Figur III. Tilgang på nye studenter til realfag ved Universitetet i Oslo årene 1946 - 1962.¹⁾

1) Tilgangstallene for årene 1946 - 1957 er antall studenter som har løst studie kort for å studere realfag. For tilgangen i 1958 og følgende år er benyttet antall studenter som har bestått Fo1-2-prøven i matematikk for realister.

Rekrutteringen til de fleste åpne studier ved Universitetet i Oslo gikk sterkt tilbake de første årene etter krigen og lå usedvanlig lavt i årene 1950 - ca. 1955. Mot slutten av 1950-årene inntrådte det en rask økning. I de fem siste årene har tilgangen til filologistudiet økt med 66 %, til realfagstudiet til mer enn det dobbelte og til psykologistudiet er den mer enn tredoblet. Også for det sosialøkonomiske studiet som hadde den relativt største nedgang i rekrutteringen i 1950-årene har tilgangen økt de siste årene, i 1962 var den større enn noe år siden 1950. I det juridiske og det teologiske studiet har den prosentvise økningen i tilgangen vært mer beskjeden.

Til det medisinske studiet er det tatt opp 130 studenter pr. år de siste 5 årene. 40 av hvert kull skal fullføre studiet i Bergen.

Opptakingstallene til det farmasøytiske studiet har svinget noe. I de siste tre årene er det hvert år tatt opp 30 studenter til dette studiet.

2. TILGANGEN PÅ STUDENTER VED HØGSKOLENE

Tabell 6 viser tilgangen på studenter ved høskolene årene 1955 - 1962. Fra 1955 til 1959 steg den årlige tilgangen fra 549 til 689 eller med ca. 25 %. Fra 1959 til 1962 økte tilgangen videre med vel 50 % til 1039. Den raske stigningen de siste tre årene skyldes vesentlig økt tilgang ved Norges lærerhøgskole, Norges tekniske høgskole og Norges Handelshøyskole.

Tabell 6. Oversikt over studenter opptatt ved høskolene og ved Statens arkitektkurs årene 1955 - 1962.

År	Norges Handels- høyskole	Norges lærer- høyskole ^{x)}	Norges landbruks- høyskole	Norges veterinær- høyskole	Det odonto- logiske fakultet ^{xx)}	Norges tekniske høyskole	Statens arkitekt- kurs,Oslo	I alt
1955	53	-	76	25	52	322	21	549
1956	54	-	76	20	50	341	-	541
1957	55	-	92	20	53	356	21	597
1958	60	45	79	20	52	379	-	635
1959	59	61	92	20	50	386	21	689
1960	61	285	90	20	50	434	-	940
1961	58	290	103	25	50	471	16	1013
1962	91	266	107	26	50	483	16	1039

x) Grunnfags- og mellomfagsstuderende. En del av disse tar ikke sikte på å fullføre cand. mag.-eksamenen.

xx) Tidligere Norges tannlegehøgskole.

3. TILGANGEN TIL STUDIER I UTLANDET.

Tabell 7 viser tilgangen de siste årene.

Tabell 7. Tilgangen på norske studenter ved utenlandske læresteder årene 1958 - 1962 i alt og fordelt etter fagstudium.^{x)}

Undervisningsår	Ingeniør- og arkitektfag	Medisin	Odontologi	Handelsfag	Andre fag	S u m
1958/59	330	170	100	90	-	690
1959/60	239	167	97	90	-	593
1960/61	247	116	67	75	-	505
1961/62	248	143	85	88	-	564
1962/63	260	163	119	99	13	654

x) Opplysningene om studenter i utlandet er gitt av Statens lånekasse for studerende ungdom.

4. SAMLET TILGANG PÅ NYE STUDENTER VED NORSKE OG UTENLANDSKE LÆRESTEDER.

Tabell 8 viser samlet tilgang på nye studenter for årene 1959 - 1962 ved norske og utenlandske læresteder. Tabellen viser også hvor stor prosentandel de nye studentene utgjør av artiumskullet (etter den forutsetning at 50 % av studentene tilhører årets artiumskull, 30 % fjorårets og 20 % kullet 2 år tidligere.)

Tabell 8. Nye studenter årene 1959 - 1962 ved norske og utenlandske læresteder. - Antall og i prosent av artiumskullet¹⁾.

		Nye studenter			
		Ved universitetene i Oslo og Bergen og ²⁾ Menighetsfak.	Ved norske høyskoler	Ved læresteder i utlandet	Nye studenter i alt
1959	Antall	1724	639	593	2956
	I % av artiumskullet	35,9	13,3	12,3	61,5
1960	Antall	1721	890	505	3116
	I % av artiumskullet	34,3	17,7	10,1	62,1
1961	Antall	1978	963	564	3505
	I % av artiumskullet	35,6	17,3	10,2	63,1
1962	Antall	2288	989	654	3931
	I % av artiumskullet	35,5	15,3	10,1	60,9

1) Etter den forutsetning at 50 % av studentene tilhører årets artiumskull, 30 % fjorårets og 20 % kullet 2 år tidligere.

2) Studenter med forberedende prøve i filosofi + studenter opptatt ved det farmasøytiske og det odontologiske studium. For 1962 er tilgangen beregnet på grunnlag av antallet oppmeldt til forberedende prøve i filosofi korrigert med vanlig strykpersent.

Ifølge anslaget i tabell 8 har tilgangen på nye studenter de fire siste årene utgjort vel 60 % av artiumskullet. I forhold til tallet på artianere + kandidater fra økonomisk gymnas ble studenttilgangen årene 1959 - 1962 ca. 56 %. Vi har nå en langt høyere studietilbøyelighet enn i begynnelsen av 1950-årene da studenttilgangen antakelig lå på 35 - 40 % av artiumskullet.

Til sammenlikning kan nevnes at Sverige har hatt en studenttilgang på mer enn 80 % av tallet på uteksaminerte fra de allmenndannende gymnaslinjer de senere årene. Om vi trekker inn teknisk og økonomisk gymnas som også gir studiekompetanse, blir prosenttallet for Sverige noe over 70 for de siste årene. Disse tallene må vurderes på bakgrunn av at Sverige har en lavere artianerfrekvens (artianere i prosent av aldersklassen) enn Norge. Forskjellen i studenttilgang blir derfor mindre når vi ser tallene på nye studenter i forhold til ungdomskullene i de to land. I Norge utgjorde tallet på artianere fra vanlig gymnas ca. 15 % av aldersklassen i 1962, i Sverige vel 11 %. Om vi trekker inn økonomisk og teknisk gymnas (det siste bare for Sverige) ble artianerprosenten knapt 17 for Norge og 14 for Sverige.

Vi må regne med en fortsatt rask økning i tilstrømmingen til universitet og høyskoler i Norge de nærmeste årene, som følge av en forventet økning i artiumskullene. Ifølge prognoser bygget på nåværende elevtall i gymnaset vil vi få en stigning i artianertallet på 16 % fra 1962 til 1963 - fra 7384 til 8600. Artianertallet i 1964 er anslått til 9.900 og i 1965 til 10.900.

5. TILSTRÖMMINGEN AV ARTIANERE TIL UNIVERSITET, HÖGSKOLER OG LÄRERSKOLER

Tabell 9. Tilgang til universitet, høyskoler og lærerskoler årene 1959 - 1962.

	Antall nye studenter		Antall studenter begynt eller tatt opp i alt		
	Begynt ved akad. læresteder i inn- og utland	Tatt opp ved 2-årig og 3-årig lærerskole	Antall	I % av art.-kullet x)	I % av art.-kullet + kand. fra ök. gymnas ^{x)}
1959	2956	1170	4126	85,5	78,2
1960	3116	1087	4203	83,4	75,8
1961	3505	1201	4706	84,6	76,4
1962	3931	1383	5314	82,4	74,3

x) Etter den forutsetning at 50 % av studentene tilhører årets artiumskull, 30 % fjorårets og 20 % kullet to år tidligere.

Tilgangen til universitet, høyskoler og lærerskoler har de fem siste årene utgjort 82 - 85 % av artiumskullene. Regner vi tilgangen i forhold til summen av artianere og kandidater fra økonomisk gymnas, blir prosentandelen mellom 74 og 78. Den økning i lærerskolenes opptakstall som er foreslått, vil på ingen måte føre til noen urimelig "beskatning" av artiumskullene, da tallet på artianere ventes å stige sterkt de nærmeste årene. Det mest sannsynlige er at prosentandelen av artianere som begynner ved universitet, høyskoler og lærerskoler tilsammen kommer til å synke noe de nærmeste årene (som følge av at tallet på artianere vil stige relativt raskere enn tallet på utdanningsplasser ved de lukkede studier).

6. SAMLET ANTALL STUDENTER VED NORSKE OG UTENLANDSKE LÆRESTEDER

Stigningen i tilgangen på nye studenter har allerede slått ut i sterk økning i det totale antall studenter ved universitetene, noe som går fram av tabell 10 nedenfor. De fem siste årene har tallet økt fra 4132 til 8855, eller med over 100 %.

Tabell 10. Samlet studenttall ved universitetene i Bergen og Oslo året 1938 og årene 1946 - 1962.

	Samlet studenttall de enkelte år								
	1938	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953
Universitetet i Bergen	(107) ^{x)}	284	234	417	394	391	352	403	451
Universitetet i Oslo	4229	6209	6005	4946	4898	4682	3694	3463	3358
Begge universiteter	4336	6493	6239	5363	5292	5073	4046	3866	3809

	Samlet studenttall de enkelte år								
	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962
Universitetet i Bergen	415	472	545	617	740	951	1063	1242	1448
Universitetet i Oslo	3319	3177	3187	3515	4373	5161	5600	6438	7407
Begge universiteter	3734	3649	3732	4132	5113	6112	6663	7680	8855

x) Bergens Museum

Tabell 11. Samlet antall studenter ved universitetene i Bergen og Oslo fordelt på studier høstsemestrene 1958 - 1962.

	1958	1959	1960	1961	1962
Jus	683	698	678	745	836
Sosialøkonomi	56	97	126	163	209
Statsvitenskap	58	58	69	72	86
Medisin	821	857	881	910	907
Filologi	1.647	1.975	2.259	2.727	3.249
Mag. art.	149	125	135	149	179
Psykologi	132	171	168	195	319
Realfag og mag. scient.	1.356	2.186	1.910	2.207	2.554
Aktuarfag	11	23	23	41	37
Farmasi	119	116	103	121	133
Odontologi	-	176	191	224	211
Teologi	58	57	55	70	81
Andre fag eller uspesifisert	23	73	65	76	54
Universitetet i Bergen	740	951	1.063	1.242	1.448
Universitetet i Oslo	4.373	5.161	5.600	6.438	7.407
Begge universitet	5.113	6.112	6.663	7.680	8.855

De fire siste årene har tallet på juridiske studenter økt med vel 20 % og tallet på teologistudenter med ca. 40 % (Menighetsfakultetets studenter er ikke medregnet her). Langt sterkere har tallet på filologi- og realfagstudenter økt. For disse grupper er økningen henholdsvis 97 % og 88 % for samme periode.

Studentene ved Lærerhøgskolen er ikke medregnet, økningen ville da blitt enda større.

Den relativt sterkeste økningen hadde gruppene sosialøkonomi, psykologi og aktuarfag - dette kommer delvis av at studenttallet i disse fag lå usedvanlig lavt i utgangsåret. Økningen slår lite ut i totaltallet på studenter, da disse grupper er forholdsvis små.

For høyskolene var studenttallet høsten 1962 følgende :

Norges Handelshøyskole	213
Norges lærerhøgskole	560 (filologi: 398, realfag:162)
Norges landbrukshøgskole	294
Norges veterinærhøgskole	162
Norges tekniske høgskole	<u>2.047</u>
Antall studenter ved høyskolene i alt ...	<u>3.276</u>

Ved Statens arkitektkurs var studenttallet 81, og ved Menighetsfakultetet 315.

Tallet på utenlandsstudenter vises i tabell 12.

Tabell 12. Samlet antall norske studenter ved utenlandske læresteder årene 1958 - 1962 fordelt på fag x).

F a g	Antall norske studenter i utlandet				
	1958/59	1959/60	1960/61	1961/62	1962/63
Ingeniør- og arkitektfag	1439	1304	1222	1136	1138
Medisin	717	782	836	862	971
Odontologi	524	488	484	478	520
Handelsfag	254	215	225	226	270
Andre fag	117	44	53	50	55
S u m	3051	2833	2820	2752	2954

x) Opplysningene om studenter i utlandet er gitt av Statens lånekasse for studerende ungdom.

Tabell 13 viser samlet antall norske studenter årene 1956 - 1962 fordelt på norske og utenlandske læresteder.

Tabell 13. Samlet antall norske studenter ved norske og utenlandske læresteder årene 1956 - 1962.

Å r	Studenter i Norge	Norske studenter i utlandet	Norske studenter i alt
1956/57	5.990	2.430	8.420
1957/58	6.686	2.788	9.474
1958/59	7.817	3.051	10.868
1959/60	8.826	2.833	11.659
1960/61	9.646	2.820	12.466
1961/62	11.095	2.752	13.847
1962/63	12.527	2.954	15.481

Tabell 14 viser antall studenter pr. 1000 innbyggere i de nordiske land.

Tabell 14. Antall studenter pr. 1000 innbyggere i Norge, Danmark, Finland og Sverige årene 1956 - 1962 ¹⁾.

Å r	Samlet antall studenter ved norske læresteder		Samlet antall norske studenter (inkl. stud. i utl.)		Samlet antall studenter					
					Danmark		Finland		Sverige	
	I alt	Pr.1000 innb.	I alt	Pr.1000 innb.	I alt	Pr.1000 innb.	I alt	Pr.1000 innb.	I alt	Pr.1000 innb.
1956/57	5990	1,7	8420	2,4	11390	2,5	15824	3,8	23736	3,3
1957/58	6686	1,9	9474	2,7	-	-	16866	3,9	26040	3,6
1958/59	7817	2,2	10869	3,1	12648	2,8	18458	4,2	28855	3,9
1959/60	8826	2,5	11659	3,3	14040	3,1	20280	4,6	31645	4,3
1960/61	9646	2,7	12466	3,5	16522	3,6	22469	5,0	35604	4,8
1961/62	11095	3,1	13847	3,8	18134	3,9			38688	5,2
1962/63	12 527	3,4	15 481	4,2					43592	5,8

- 1) Studenttallene for Norge årene 1956 - 1960 er hentet fra Kirke- og undervisningsdepartementets budsjettproposisjon nr. 1 1960 - 1961, tallene for 1960, 1961 og 1962 er innsamlet ved NAVF's utredningsavdeling. Opplysningene om norske studenter i utlandet er gitt av Statens lånekasse for studerende ungdom. For Sverige er tallene hentet fra Statens offentlige utredninger, 1959 : 45, 1962 : 55 og 1963 : 7. Forøvrig er tallene hentet fra statistiske årbøker for Norge og Danmark. Studenttallene gjelder akademiske studier i vanlig mening. Höyere gymnastikkundervisning er trukket fra i oppgavene.

Norge har omlag samme antall studenter i forhold til folketallet som Danmark, men færre enn Finland og Sverige. Tallet på studenter ved innenlandske læresteder er relativt lavere enn i de tre andre nordiske land. Men tallet på norske studenter i utlandet utgjør i dag en langt mindre del av det samlede antall enn for 6 år siden - 19 % i år mot nær 30 % i 1956/57. Mens tallet på studenter i Norge er blitt omlag fordoblet i dette tidsrom og nå er kommet opp i ca. 12.500, har tallet på norske studenter i utlandet vært forholdsvis stabilt og mesteparten av tiden ligget noe under 3000.

O s l o , juni 1963.

NAVF's utredningsavdeling/Tone Holter
Sigmund Vangsnes